

יואל זרון - שיאון
yoel@sion-israel.com

הזזת המלטות וגם מועד הזרעה רצוי

הבסיס להזזת המלטות לביצוע יותר חלב בקיץ הוא פוריות טובה וזו מושגת רק אם מקפידים הקפדה יתרה על כללים חיוניים ולאורך זמן. ד"ר יואל זרון, המנהל המקצועי של חברת שיאון מביא כמה עקרונות חשובים להבטחת פוריות טובה יותר בעגלות וגם בפרות. על יד זה גם כמה עדכונים שוטפים

2. חודשי היובש לפרות אלו: נובמבר - פברואר. חודשי החורף שבהם אנו שואפים למתן את ייצור החלב
3. תחילת הזרעות לאחר ההמלטה: חודשים מרץ - יוני. עדיין חודשים טובים להזרעה.

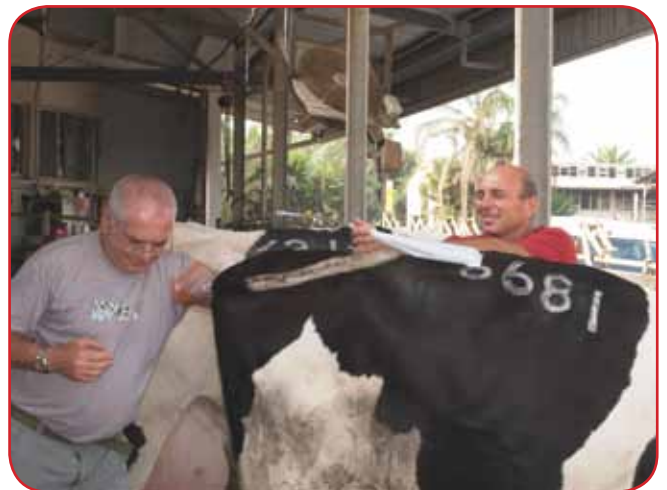
טבלה 1 - מסבירה את ההזרעות של עגלות ומבכירות בחודשים אפריל עד יוני בין השנים 2006 ל-2009. סה"כ המגמה היא חיובית וישנה תזוזה של ההזרעות לחודשים אלו. הירידה בהזרעת העגלות בשנת 2008 נובעת כנראה מההשפעה של אווירת המכסות הפתוחות. מומלץ להמשיך במגמה זו ולהקצין אותה אף יותר. כך נוכל לעמוד במשימות הלאומיות המוכתבות לנו. יש לשנות את המונחים של מדיניות ימי המנוחה למונחים כלכליים יותר. הווה אומר, כניסה לחלון החודשים המוזכרים למעלה ע"י הערכה או קיצור ימי המנוחה וכל זאת במסגרת נכונה של המצב הגופני של העגלה והמבכירה.

טבלה 1 - מדיניות ההזרעה של עגלות ומבכירות - בין החודשים אפריל-יוני

שנה	2006	2007	2008	2009
הזרעת עגלות	14,340	16,942	16,124	16,816
הזרעת מבכירות	15,226	16,729	19,680	17,202
כלל ההזרעות השנתיות בעגלות	37,859	38,191	38,491	32,631
כלל ההזרעות השנתיות במבכירות	29,133	31,329	32,890	24,901
אחוז הזרעת עגלות אפריל-יוני	37.9	44.4%	41.9%	עדיין לא הסתיימה השנה
אחוז הזרעת מבכירות אפריל-יוני	52.3%	53.4%	59.8%	

כפי שכבר נכתב בעבר, מדיניות ההזרעות אמורה להיות מושפעת רבות ממדיניות החלב הנקבעת בדיונים משותפים של גורמים במועצת החלב, ההתאחדות ובתאום עם המחלבות. כל זאת אמורה "להתלבש" על היכולת המקצועית של המשקים והגורמים המלווים אותם, תזונאים, ווטרינרים ומזריעים. תרגום מדיניות זאת להזרעות מתוכננות לאורך השנה.

האומנם?
ובכן, לטענתם של אנשי מקצוע, אנו צריכים להזיז את עגלת ההזרעות למדיניות עונתית יותר. לאור התכנון המפורט של חלב קיץ/חורף ומידת הקנסות על החריות, רצוי להזיז את עיקר ההזרעות של העגלות לחודשים של אפריל-יולי. הזרעות אלו יניבו מספר דברים חשובים:
1. המלטות בין ינואר-אפריל: שיא החלב בין מרץ - יוני. באופן ההתמדה הגבוה הקיים בישראל, המבכירות תיכנסנה לחודשי הקיץ עם חלב רב.

עיתוי נכון של ההזרעה - אלכס ברפת מעגן מיכאל

פוריות – הבסיס לייצור מיטבי

בכלל שנה, החודשים של סוף הקיץ והסתיו הם מהקשים ביותר בהפריית הפרות. המזריעים שומעים זאת ראשונים בשטח, ובהמשך, מקבלים את ההדים ביתר שאת, ולעתים ברגישות יתר ממשקים מסוימים. יש לתת את הדעת לכל פנייה, אולם יש לנתח אותה בכלים נוספים המאפשרים, אולי, לתת תמונה מהימנה יותר על המגמה המסתמנת באותו משק, בתקופה הנתונה.

בעקבות הזרעת עגלות בגיל מוקדם. אולם לדעתו של מרכז הרפת, הכנסת מעגל ההמלטות וההזרעות לחודשים הנכונים, חשובה יותר אל מול אחוזי התעברות גבוהים או נמוכים. במעקב רב שנתי. לרפת זו, נראה שפעילות עקבית זו, לצד רפתנות מעולה, מביאה להזנת גרף ההמלטות...חלב...הזרעות למקומות הנכונים, שמקבלים, בתנאי ישראל, את היתרון הכלכלי.

פוריות תקינה היא הבסיס לתכנון ההמלטות והחלב ברפת.

המעבר להמלטות של סוף החורף, וקבלת החלב בחודשי הקיץ היא מטרה חשובה, אולם יש לתמוך בה בכלים מקצועיים המסתכמים בשימוש משכיל של הכלים העומדים לרשותו של הרפתן.

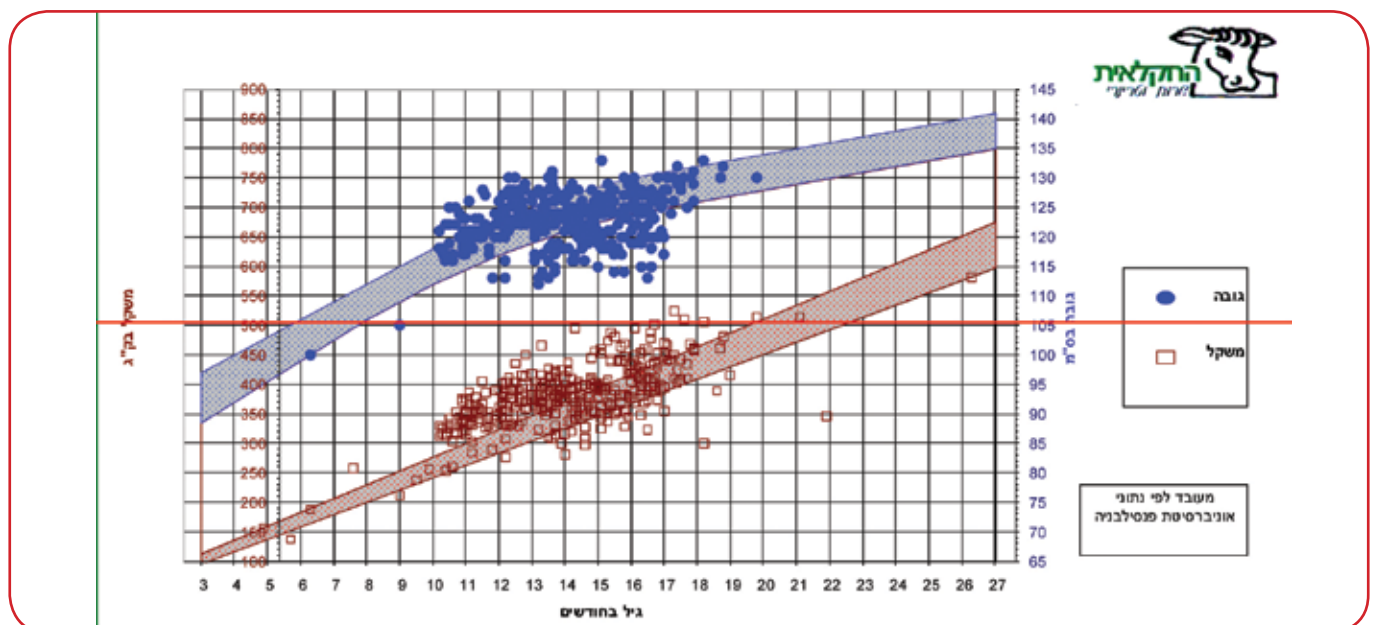
- מיצוי מרבי של תכנות הניהול לפי פרמטרים המוגדרים מראש - ימי מנוחה לפי עונות השנה, ימים להגשה לבדיקת רופא והגדרת חוסר תאנה. תכנית שנתיית של המלטות המוגדרת לפי עונות השנה.
- תנאי הפרה בזמן ההזרעה - ריכוז פרות למתקן שמכיל צינון, שתייה ואוכל.
- מעקב אחר תכנית הייצור והפוריות לאורך החודשים.
- מדידות ושקילות של עגלות.
- מצב גופני ושיקולי הגשה למזריע. השפעת גורמי תחלואה כמחלות רחם ועטין - משפיעים על הגשת הפרה למזריע.
- שימוש נכון בצינונים, אוורור, ערפול.
- תזונה המתאימה לשלבי הגידול השונים ולשלבי ההכנה ולאחר ההמלטה.
- שגרה של "שקט" ברפת תוך כדי הקפדה על הפרטים הקטנים.
- כיוול הפדומטרים - רבות הרפתות המגישות את הפרות לפי "המחשב". טעויות של קריאת הגרף, וכיוול לא נכון של רגישות המכשירים מביאים לטעויות רבות, הזרעות ופסילות מיותרות.
- ריכוז עגלות ופרות בעזרת סנכרונים, במטרה להגביר את ההמלטות בעונה מסוימת.

שיקול הזנת גרף החלב לקיץ עמדה לנגד עיניו של הרפתן כשיקול ראשון. הוא מודע גם לעובדה שכמות החלב בהמלטה ראשונה תהיה נמוכה יותר, בעקבות הזרעת עגלות בגיל מוקדם. אולם לדעתו של מרכז הרפת, הכנסת מעגל ההמלטות וההזרעות לחודשים הנכונים, חשובה יותר אל מול אחוזי התעברות גבוהים או נמוכים. במעקב רב שנתי

אחוזי התעברות הוא נתון שקל לחשב וקל להיאחז בו כעלייה או כירידה בפוריות, אולם הוא רק מדד אחד ומושפע רבות משיקולים כלכליים, שנוקט הרפתן.

לאחרונה ביקרתי במשק אשר מתחיל להזריע חלק מהעגלות בגיל 12-13 חודשים ומקצר את ימי המנוחה של המבכירות ל-40-50 ימים. בבחינה מדוקדקת יותר ראיתי שהעגלות הללו הן בגובה של 1.25 ומעלה, משקלן כ-350 ק"ג (ויותר) ומבנה גופן יפה. מסתבר, שבאותה רפת, תזונת העגלות הביאה אותן להיות "מוכנות" כבר בחודשים 12-14, לעומת עצירה בגידול בחודשים של 14-15 (איור 1).

בחירת העגלות, בחודשים 12-13 הייתה סלקטיבית מאוד. שיקול הזנת גרף החלב לקיץ עמדה לנגד עיניו של הרפתן כשיקול ראשון. הוא מודע גם לעובדה שכמות החלב בהמלטה ראשונה תהיה נמוכה יותר, איור 1: גרף גובה ומשקל לעגלות

- הקפדה על תכנית חיסונים, תוך ידיעה שימי החיסון הם ימים של ירידה בייצור ובפוריות כל אלו הם גורמים "ידועים" אשר מהווים את אבני היסוד לפוריות תקינה. לאלה תמיד יש להוסיף גורמים נוספים שהשליטה בהם היא קשה.

עיתוי ההזרעה המיטבי

לפדומטר החכם יש יכולת מרשימה לעקוב אחר זמן הייחום, שיאו וכן הזמנים לאחר מכן. המרחק בין שיא ייחום העמידה לביוץ הוא כ-24 שעות ובמרבית עונות השנה, ההזרעה החד יומית מספיקה. לעומת זאת, בתנאי העקה של סוף הקיץ והסתיו, יש לדייק יותר בזמן ההזרעה. כאן חשוב מאוד המידע על התנהגות הפרה בזמן הייחום וקבלת החלטה על עיתוי ההזרעה. לעתים, לפרות אלו, רצוי להוסיף הזרעה נוספת למחרת וזאת לאחר קריאה נכונה של הגרף. החשיפה לטכנולוגיות אלו צריכה להיות בשימוש נכון על ידי הרפתנים אשר מגישים, ביומים, את הפרות למזרע. עלינו המזריעים להחכים ולעזור לרפתנים במיצוי פוטנציאל הטכנולוגיה, שנמצאת כבר היום ברפת הישראלית. נכון שלעתים ההדרכה בשטח לוקה בחסר, והרפתן אינו ממצא את היכולת האמתית של המערכת. עלינו לתת כתף לכל הסובבים את הפרה ולעזור במציאת הפתרון שבסופו של דבר, יעבר את הפרה. ■

ביקור נציג WWS וזרמה ממוינת על פי מין

באחד השבועות האחרונים, נפגשנו עם בראיין אלברטוני בשיאון. בראיין הינו המשווק של זרמת הפרים מחברת WWS באזורנו. הוא נתן הרצאה בבאר טוביה ובה ניסה להבהיר את השיקולים לקניית הזרע מהחברה, שאותה הוא מייצג. בין הדברים צצו ועלו הטכניקות של ה-Sexing והעזרה שלו בשיקולי ההזרעה של הרפתנים. הטכניקה נכנסה בצורה טובה בארה"ב והמכירות עלו בין השנים 2006 ו-2008. בשנת 2009, המצב הכלכלי ובייחוד מחיר החלב לרפתן האמריקאי, השפיעו בצורה חדה על ירידה במכירת הזרע הממוין. בשיטה זו אפשר לקבל הרבה יותר עגלות, אולם במחיר של פוריות נמוכה ובמחיר מנה גבוה יותר. אנו בישראל, ממשכיכים בחשיבה היכן ומתי אפשר להשתמש בטכניקה זו, במטרה לייעל את קבלת העגלות בעונה מסוימת. הקנייה של מכונות לשימוש בזרע ממוין נבחנת, מעת לעת, ונדחית בכל פעם בשל שיקולים כלכליים של שיאון והמערכת כולה. כאן בדיוק המקום לשימוש בטכניקה להזרעה של זרע ממוין, במטרה לקבל המלטות לעונת החורף, הזרעות העגלות באביב וקבלת החלב בקיץ. ישנה אפשרות של קניית זרע ממוין בייבוא ולנסות את מערך הזמנים המתואר ברפתות בארץ. בראיין גם תיאר היכן עומדת טכניקת הגנומיק בארה"ב ובמילים פשוטות, נתן את "האני מאמין" שלו ושל חברתו לטכניקה זו. אין דרך חזרה בנושא זה. העולם רץ קדימה בצעדי ענק ואנו לומדים ושומעים את הניסיונות של האחרים בהטמעת הטכניקה בשדה. בארה"ב, פרי הגנומיק, ללא שום בת, נמכרים במחירים כמעט כמו פרים נבחנים. בינתיים, חברת ההזרעה WWS, אינה מקטינה את הפירות והן יגיעו לכלל החלטה בנושא זה בשנת 2013. ■